

Cestovní zpráva ze studijní cesty SKIP do jedné německé a šesti nizozemských knihoven ve dnech 24. - 28. 10. 2016

Studijní zájezd organizoval Svaz knihovníků a informačních pracovníků (SKIP), jehož členem je i knihovna PF UK. Zájezdu se účastnili knihovníci a knihovnice z celé České republiky, za knihovnu Právnické fakulty UK se ho zúčastnily PhDr. Květa Hartmanová a Mgr. Jana Hrčková.

24.10.2016

První den našeho studijního zájezdu jsme navštívili v německém městě Hamm **Stadtbüchereien Hamm – Zentralbibliothek**, která zajišťuje služby nejen pro samotné město, ale také pro pět okresních knihoven. Součástí knihovny je i lidová univerzita a soukromá vysoká škola. Nová budova knihovny byla postavena v roce 2010, je v ní uloženo více než 200 000 svazků knih, časopisů a dalších médií a navštíví ji ročně 400 000 návštěvníků. Budovu knihovny tvoří 6 pater, z toho jsou 4 patra věnována volnému výběru. Součástí fondu knihovny je nejen beletrie, ale i odborné publikace pro školy, zaměstnání, vzdělávání, hobby i volný čas. Hojně je ve fondu zastoupena i regionální literatura. Čtenáři mají k dispozici rozsáhlý fond časopisů i nových médií (DVD, CD, audioknihy, online databáze atd.) Knihovna organizuje pro návštěvníky knihovny (včetně imigrantské menšiny) různé vzdělávací kurzy. Čtenáři mají přístup k internetu v celé budově knihovny, mohou využívat tiskárny, skenery, děti mají k dispozici multimediální PC. Automatické půjčování i vracení knih je v této knihovně již samozřejmostí.

25.10.2016

První nizozemskou knihovnou, kterou jsme si prohlédli, byla **Bibliotheek Rozet v Arnhemu**. Budova byla postavena v roce 2013 s cílem vytvořit příjemné místo pro kulturu a vzdělávání pro obyvatele města i regionu. Součástí budovy je nejen knihovna, ale i muzeum, galerie, lidová univerzita a restaurace. Jádrem Rozet (hlavním zdobným prvkem jsou rozety na fasádě i v interiéru) tvoří dřevěné schodiště s prosklenou vnitřní stěnou, které protíná budovu ve všech patrech. Prosklená stěna je jakousi veřejnou galerií a upoutávkou na různé kulturní akce, ze schodiště se vstupuje v jednotlivých patrech do knihovny, studoven, výstavní haly atd. Schodiště plní také funkci hlediště při různých veřejných čteních a podobných akcích. Kromě tohoto schodiště budova samozřejmě umožňuje bezbariérový přístup do všech pater budovy pomocí výtahů. Knihovna sídlí v 1. až 3. patře, ve všech prostorách mají návštěvníci přístup na internet. Knihovníci organizují různé cykly přednášek, workshopy, PC kurzy atd. pro nejrůznější kategorie uživatelů, např. pro seniory, pro děti, pro podnikatele atd. Často navštěvované je i hudební oddělení knihovny. Pro své čtenáře knihovna připravuje také online kurzy na různá témata, např. sociální dovednosti a sociální média, volný čas, komunikační technologie atd. Pro děti organizují knihovníci různé aktivity na podporu čtenářství.

Odpoledne jsme navštívili **Bibliotheek Nieuwegein**. Budova byla postavena v roce 2011 jako správní a kulturní centrum města. Centrálním bodem budovy je světlé atrium, odkud stoupá schodiště nahoru do jednotlivých pater a spojuje řadu různých institucí (radnici, místní knihovnu, kulturní centrum, kavárnu atd.). Díky tomuto uspořádání probíhají různorodé aktivity v budově celý den a posiluje se tak spojení s komerční a obytnou oblastí města v okolí budovy. Knihovna má ve fondu více než 70 000 knih, časopisů a nových médií. Poskytuje základní služby pro všechny kategorie čtenářů, zaměřuje se i na speciální služby pro děti, které mají problémy se čtením. Ve své činnosti knihovna využívá nejrůznější technické novinky, např. po celé knihovně jsou rozmístěny velké interaktivní obrazovky, které nabízejí mix regionálních informací a

propagací aktivit pořádaných knihovnou. Další novinkou, která zaujala české knihovníky, byl regál na automatické vracení knih, využívající technologii RFID. Sami jsme si tak mohli ověřit, že se knihovně daří naplňovat její cíl – usilovat o integraci interiérového designu, informačních technologií a veřejných služeb.

26.10.2016

Třetí den našeho studijního zájezdu jsme nejprve zavítali do **Openbare bibliotheek Amsterdam (OBA)**. Knihovna je zde vytvářena jako kulturní instituce, jejímž cílem je podporovat volný tok informací v Amsterdamu. Ve své činnosti se snaží všechny návštěvníky inspirovat k sebevzdělávání, usnadňuje celoživotní vzdělávání prostřednictvím vhodné nabídky služeb a aktivit pro každou věkovou skupinu. Funguje zároveň jako místo setkávání rozmanitých národnostních menšin, pro které se snaží připravit specifickou nabídku služeb (jazykové kurzy, kurzy počítačové gramotnosti atd.). Knihovníci také usilují o to, aby knihovna byla pro návštěvníky podnětné a vzrušující místo, kde se mohou setkávat všichni obyvatelé města bez ohledu na jejich jazykové a kulturní odlišnosti. Nabídka aktivit knihovny je proto velmi pestrá, zájemci mohou shlédnout divadelní představení, různé semináře, autorská čtení atd. Fond knihovny tvoří 1 500 000 knih, časopisů a dalších médií, každý rok přijde do knihovny více než 1,8 milionu návštěvníků (průměrně 5 000 denně) a v knihovně se uskuteční ročně 3,5 milionu výpůjček.

Odpoledne jsme si prohlédli **Bibliotheek Het Eemhuis Amersfoort**. Budova byla dokončena v roce 2013 opět jako kulturní centrum, které zahrnuje městskou knihovnu, regionální archiv, uměleckou školu (divadlo, tanec, výtvarné umění, hudba), výstavní prostory i restauraci a kavárnu. Ústředním místem budovy je velká terasovitá knihovna, která se na vrcholu schodiště otevírá do obrovského otevřeného prostoru s výhledem na město. Častými návštěvníky knihovny jsou zejména studenti, knihovna však nabízí nejrozličnější služby a připravuje pestrý program pro všechny kategorie čtenářů. Knihovna má bezbariérový přístup a čtenáři se speciálními potřebami mají k dispozici zařízení pro nevidomé a slabozraké. Budova má výbornou polohu v centru města a stala se nejen místem pro studium a vyhledávání informací, ale také významným kulturním centrem a důležitou platformou pro setkávání lidí.

27.10.2016

Čtvrtý den našeho putování po nizozemských knihovnách jsme navštívili **Universiteitsbibliotheek van de Technische Universiteit Delft (TU Delft)**. Samostatná čtyřpatrová budova knihovny byla postavena v roce 1998. Působí značně neobvykle, protože je zabudovaná do travnatého pahorku, ze kterého vyčnívá 45 m vysoký kužel a jedna prosklená stěna, podél které se nacházejí kanceláře a studovny. Uvnitř budovy je výraznou dominantou centrální haly impozantní stěna knih. Centrální hala je řešena jako tzv. obývací pokoj, čili jeden velký prostor, který je vybaven příjemným nábytkem a má sloužit jako živé místo pro setkávání studentů ze všech fakult. Studenti zde mají k dispozici PC s katalogem knihovny, stolky a židle, informační pult, relaxační zóny atd. Vybavení centrální haly je variabilní a hala je využívána při pořádání různých konferencí, koncertů a dalších aktivit knihovny či univerzity. V knihovně je také k dispozici počítačová místnost s 300 PC. Pro zajištění klidu ke studiu slouží „tichá“ studovna, tiché studijní oblasti mají studenti i v kuželu.

V suterénu knihovny jsou umístěny sklady, jejichž součástí je i depozitář starých tisků, cenných knih, časopisů, map, fotografií apod. materiálů vydaných do roku 1900. Knihovna spravuje i sbírky muzejní povahy. Patří sem nástroje používané na TU Delft v minulosti pro výuku a výzkum, např. různá měřicí zařízení, přednáškové materiály, demonstrační zařízení, výzkumné sbírky atd. Kolekce zahrnuje 8 000 položek a

poskytuje obraz o historii výzkumu a vzdělávání na TU Delft. Univerzita tyto muzejní sbírky často využívá pro různé výstavy.

V roce 2010 byly prostory knihovny zrekonstruovány s cílem vytvořit takové prostředí v knihovně, které by bylo pro studenty příjemným místem ke studiu, k práci i vzájemnému setkávání. Bylo vytvořeno více relaxačních zón, přidána kavárna atd. Přesto knihovna nezapomíná na své hlavní cíle, což je zachovávat a zpřístupňovat vědecko-technické poznatky a zejména zajišťovat podporu, vědě, výzkumu a vzdělávání. Proto nabízí studentům i akademickým pracovníkům workshopy, tvorbu rešerší i různé informační moduly dovedností speciálně vyvinuté pro TU Delft. Knihovna však organizuje pro své uživatele i četné kulturní aktivity, jako jsou výstavy, autorská čtení, promítání filmů atd.

Odpoledne jsme měli podle programu navštívit veřejnou knihovnu v Delftu – DOK Library Delft, tato exkurze byla bohužel zrušena. Místo toho jsme odjeli do Haagu, kde jsme si mohli prohlédnout **Centrale Bibliotheek Den Haag**. Nová obrovská budova byla postavena v roce 1995, v jednom bloku sídlí radnice, ve druhém knihovna. Interiéry knihovny byly v roce 2005 upraveny tak, aby odpovídaly současným trendům a knihovna se stala informačním a komunikačním centrem města. Knihovna se snaží uspokojit studijní a čtenářské potřeby všech věkových kategorií návštěvníků bez ohledu na národnost.

V průběhu studijního zájezdu jsme navštívili celkem sedm knihoven: šest městských a jednu univerzitní. Všechny navštívené knihovny sídlí v nedávno postavených nebo rekonstruovaných prostorách, mohli jsme tak poznat různé typy architektury knihoven i různé typy poskytovaných služeb. Ve všech knihovnách jsme se seznámili s jejich základním provozem a s organizací jejich služeb pro veřejnost. Mohli jsme sledovat, jak se knihovny vyrovnávají s měnícími se nároky a požadavky zejména mladých návštěvníků na služby knihoven a s rychlým vývojem v oblasti informačních technologií. Všechny navštívené knihovny však měly několik společných rysů: knihovny se postupně stávají vstupní bránou pro celoživotní vzdělávání a kulturní rozvoj jednotlivců i společenských skupin. Moderní knihovny jsou světlé, prostorné, variabilní s velmi rozmanitou nabídkou interiérových prvků, a díky tomu je možné nabídku poskytovaných služeb rozšiřovat a měnit podle momentálních potřeb. Zejména městské knihovny už nejsou tichými „chrámy učení“, ale stávají se rušnými místy setkávání. I nadále však platí, že základem každé knihovny zůstávají ochotní a vstřícní knihovníci.

Kolektiv knihovny byl o poznatcích ze zahraniční cesty informován na společné schůzce 23. listopadu 2016. Výběr fotografií z této studijní cesty je k dispozici na webu knihovny v sekci O knihovně / **Fotogalerie**.

V Praze dne 11.11.2016

PhDr. Květa Hartmanová
Mgr. Jana Hrčková